

Tarihimizden Öğrendiğimiz Bir Şey Var: Ulus Olmak ya da Olmamak

İçeriği Yazan: [Selvihan ÇİĞDEM](#) [1] Zaman: Salı, 27/04/2010 - 19:46

Yazar: Selvihan ÇİĞDEM

Tarih, bireyi ve parçası olan toplumu ilgilendiren sosyal, kültürel, ekonomik olayları, yer ve zaman olarak kapsayan ve bu olayları belli metotlar içinde inceleyerek geçmişle yaşanan zaman ve gelecek zaman arasında köprü kuran bilim dalıdır. Bu anlamda tarih anıların bilgi yığını değil, bu güne ve geleceğe yön veren sürece egemen olmayı, toplumu biçimlendirmeyi amaçlayan ideolojik bir toplumbilim dalıdır.

Tarihin kendisini anlayabilmenin yolu tarih bilincine sahip olmaktan geçer. Peki nedir tarih bilinci? Tarih bilinci, tarihi aklın yol göstericiliğinde anlamlandırma çabasıdır. Akli devreden çıkardığımızda tarih de tarih olmaktan çıkar. Başka bir deyişle yine tarih bilinci yakıtı tarih olan bir aydınlatma aracıdır.(1)

Tarihi, toplumsal bellek kabul edersek ulusal bilincin kazanılmasında tarih önemli görevlere sahiptir. Bu yüzden tarihin incelenmesinde aklın ön planda tutulması bizleri en doğru verilere ulaştıracaktır.

Tarih biliminin öğretimindeki temel ilkelerinden bahsetmeden önce bilimsel tarihin ne olduğunu ve nasıl ortaya çıktığını belirtmek yerinde olacaktır. Bilimsel tarihin Batı'da ortaya çıkması 19. yy. içindedir. Batı'da bilimsel tarih belirmeden önce örneklerini bizde de gördüğümüz tipte hikâyeci ve pragmatik tipte yazılmış eserler vardı. Tarih bilimi anlayışı bizde Osmanlı döneminin sonlarında ortaya çıkarsa da Batıdaki gelişmeye koşut bir yol izleme olanağı doğmaz. Bilim olarak ortaya çıkan tarihçilik, önceleri toplumsal olayların kristalize olmuş biçimi olan siyasal ilişkilere ağırlık vermektedir. Tarihsel olaylar ele alınırken olayın determinist bağının çözümlenmesi işi önceleri bilimsel araştırma olarak yeterli sayılmaktaydı. Oysa kısa sürede toplumun determinist bağlarla açıklanamayacağı onun bir diyalektik gelişimden oluştuğu anlaşılıp, toplumun araştırmalarında bilimsel yöntem olarak ortaya konmasıyla birlikte tarih biliminin işlevi de değişmiş oldu. Giderek salt siyasal

olayların “neden-oluşum-sonuç” zinciri içinde araştırılmasının yetersizliği belirginleşti. Artık yapılacak iş toplumun durgun biçimlerinin değil, gelişim sürecinin kavranmasıydı. Bunun için de toplumun gelişim sürecini belirleyen üretim biçimlerinin değişimini araştırmak tarih biliminin temel görevi olmuştur. Diğer toplumsal ve siyasal olaylar ise temeldeki ekonomik devinimle ilişkili olarak tarihsel süreci oluşturmaktaydılar. İşte bu gün “tüm bir tarih” anlayışıyla yola çıkan tarih bilimcisi tarihsel gelişim sürecini aydınlatma uğraşı içinde bulunmaktadır. Bu gelişim sürecinin tam aydınlatılabilmesi için toplumun zaman ve yer olarak derinliğine incelenmesi işini yaparken de genel yöntem ve araştırma tekniklerinden sapmadan çalışan tarihçi bilim adamı olarak nesnel bir yol tutmuş demektir. Oysa bizde tarih bilimciliği “neden-oluşum-sonuç” bütünlüğü içinde inceleme aşamasını aşmış değildir. Toplumsal gelişim yerine zaman ve mekan sınırlandırmalarıyla araştırma yapmakla yetinilmektedir. (2)

Tarih öğretimine siyasetçiler daha çok pragmatist (faydacı) gözüyle bakmışlardır. Söylemlerini temellendirmek, etkili hale getirmek ve daha büyük bir kesim üzerinde söz sahibi olmak için tarihten yararlanmışlardır. En sağcısından en solcusuna, en demokratından en diktatörüne kadar bütün siyasiler bu kavram üzerinden propaganda yapmışlardır. Bu yüzdendir ki tarih öğretimi her çağda ama özellikle tarihin bilim olarak kabul edilmesinden bu yana büyük önem kazanmıştır.

Tarih öğretiminin amaçlarını iki kategoride ele alabiliriz.

1. Tarihin disiplin içi amaçları, akademik (tarihi tarih için öğretmek)
2. Tarihin eğitimsel amaçları, disiplin dışı amaçları (sosyal amaçları) (3)

Tarihin disiplin içi amaçları yani akademik yönü tarihi olguların gerçek biçimde ortaya konulmasına hizmet etmektir. Bu açıdan bakıldığında tarihin nesnel ve objektif olması beklenir. Tarihçinin tarihin disiplin içi amaçlarına hizmet edebilmesi için bir araştırma yaparken olayın tüm taraflarına ait belge bilgi ve bulguları yansız bir biçimde incelemesi gerekir. Tarihçinin olayı ya da olayları tek taraflı değil çoklu bir bakış açısıyla değerlendirmesi beklenir.

Bizim burada asıl üzerinde duracağımız konu tarihin eğitimsel amaçlarıdır (disiplin dışı). Değişen bireysel ve toplumsal yaşam koşulları ve bunların üstesinden gelebilmeye yönelik arayışlar insanlığın ilgisini tarihe yönelttiği için ondan beklenen yarar ve işlev zaman içerisinde farklılıklar göstermiştir. Tarihe yönelik bu bakış aynı zamanda tarih öğretimine yüklenen amaçlar üzerinde de etkili olmuştur.(4)

Tarih eğitime yüklenen birçok amaç vardır. Bunlar:

- > Bugünün anlaşılması
- > İleriye bakış
- > Ulusal kimlik duygusu verilmesi
- > Hayal gücünün gelişmesi
- > Eleştirel düşüncenin gelişmesi
- > Etik amaçlar
- > Objektif olabilme

- > Empati yapabilme
- > İyi vatandaş yetiştirme vs. bunlara daha birçokları eklenebilir.

Tarih öğretiminde özen gösterilmesi gereken temel ilkeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Tarih öğretimi demokratik olmalıdır: Çağdaş tarih öğretiminin demokrasi gelişimini kavratacak, giderek bireylere demokratik bilinç kazandıracak yönde olması kaçınılmazdır. İnsanlığın bugün kazandığı temel demokrasi ve özgürlük gelişimini öğretecek nitelikte tarih öğretimi tarih bilimiyle aynılık gösterir. Böylece yetişen kuşaklar çağdaş demokrasinin gelişim sürecini kavrayacak tipte bilimsel tarih öğretimi ile karşılaşmakla bilinçli olarak kendi sorumluluklarını benimsemiş olacaklardır. Bugün nesnel olarak doğru olan gerçek toplumların varlığı ekonomik içerikli demokrasi anlayışıdır. Bu bakımdan tarih biliminin araştırıp aydınlattığı doğrular ilkel, kölecî, feodal toplumların övgüsü olarak kullanılmaz. Kitlelerin demokrasiyi öğrenmelerine dönük bir tarih anlayışı bilimsel bir öz taşıır.

2. Tarih öğretimi bilimsellik ilkesine uygun olmalıdır: Bilimin nesnelliğine uygun biçimde toplumun sosyo ekonomik ve buna bağlı olarak siyasal gelişim sürecinin açıklanması tarih biliminden beklenen işlevdir. Toplum bilimi varsayımlarında araştırmalar önermek, bu varsayımlar doğrultusunda belgeler sunup değerlendirmek ilk bakışta nesnelliğe aykırı görülüyorsa da incelendiği zaman bu varsayımların temelde bilimsel bulgulara dayalı olduğu görülür. Tarih konusu olan olayları sıralamak yerine gelişim sürecini aydınlatmayı görev bildiğine göre hikayeci ve pragmatik anlamda tarih öğretiminin bilimsel olmadığı açıkça görülür. Her ulus kendi ulusal tarihini anlatırken kahramanlık göstereceğim diye gerçeklerden ve bilimden ayrılır. Ulusal tarihin de bilimsel nesnellikle öğretilmesi gerekmektedir. Yetişen kuşaklara erdemlilik dersi vereceğim diye sosyo-ekonomik yapının onlar tarafından kavranmamasına yol açmaktadır. Öte yandan tarih siyasal ilişkileri aslında var olan sosyo-ekonomik yapı ile bağlantılı biçimde ele alan bir bilim olduğu için öğretimde de bu yolun tutulması zorunludur. Tarihte yaşanan aşamalar utanç verici değil bugün varılan noktayı aydınlatıcıdır.

3. Tarih öğretimi laik dünya görüşü kazandırmalıdır: İnsanlığın binlerce yıllık geçmişi, bilimsel eksiklikler nedeniyle metafizik korkutmaların baskısı altında kalmıştır. İktidar gücünü ele geçirenler kitlelerin bu korkuları kendi çıkarları açısından alabildiğince sömürmüşler, iktidarlıklarını kutsal güçlere dayandırmaya çalışmışlardır. Üretim araçlarını ele geçiren iktidar sınıfının, kitleleri kutsal kavramlarla baskı altında tutma işi ilk kez 17. yy.da sarsılmaya başlamıştır. Bilimlerin alanı genişledikçe yönetilenler işin sınıfsal gerçeğini de kavramaya başlamışlardır. Yönetilenlerin kutsal kişileri gittikçe zayıflayınca iktidar gücünün ekonomik dayanakları gittikçe aydınlanmıştır. Laisizm batı uygarlıklarında ortaya çıkmıştır. Doğu uygarlıkları alanında ise laik dünya görüşü çağımızda belirmeye başlamıştır. Toplumsal yaşantıda kutsal kavramları değil de bilimsel yaklaşımları asıl alan dünya görüşüyle yalnızca yönetimde dindışılık önerilmekle yetinilmez, kaynağını bilimin nesnelliğinden alan yasalara dayalı ilişkiler toplumun dayanağı olarak var olur. Bu ilkeye dönük bir öğretimle demokrasinin gereği olan hoşgörü, iyi insan ilişkileri toplumsal dayanışma kazandırılabilir. Toplumsal ilişkilerde dinsel bir anlayış ancak korkuyu, gerçeklerden kaçmayı öğütleyebilir. Kaynağı dogma olan bir dünya görüşü çağdaş uygarlık anlayışını kavrama ve çağdaş dünyaya uyma yeteneklerini baskı altına alır ve bilimsel yorumlama gücünü engeller. Sosyo-ekonomik gelişimden kopuk yani bilimsel olmayan tarih görüşünün öğretimi temel alınır en başta bu ilke zarar görür. Bilimsel tarih öğretmekle laik dünya görüşü

kazandırılabilir.

4.Tarih öğretimi ulusal bağımsızlık ilkesine uygun olarak ulusal birliği güçlendirmelidir: Ulusal birlik doğru bir tarih değerlendirmesiyle sağlanabilir. Kökeni yanlış saptanmış, gelişim süreci saptırılmış, bir tarih öğretimi ile ulusal birlik anlayışı kazandırılmaz. Emperyalist ülkeler ele geçirdikleri yörelerin dil, tarih, yazın, sanat vb. kültür öğelerini o ülkelere önce inceleyerek birtakım ölçütler koymuşlardır. Ulusal bağımsızlıklarını kazanan ülkeler, emperyalistlerin koşullandırmalarından uzun süre kurtulamamışlardır. Emperyalistlerin koşullandırmalarına göre bir tarih öğretimi yapmak bağımsız bir ulus için hem bilim dışı hem de bağımsızlık ilkesiyle çelişiktir. Özellikle Ulusal Kurtuluş Savaşı vererek bağımsızlık kazanan cumhuriyet Türkiye'si'nde bağımsızlık kavramının içeriği tam anlam kazanmalıdır. Siyasal bağımsızlığın ekonomik ve kültürel bağımsızlıktan ayrı düşünülmemeyeceği gerçeği bilinerek tarih öğretiminin temellendirilmesi gerekir. Gerçek tarih öğretimi tam bağımsızlık anlayışına bağlı ulusal birliği güçlendirici olmalıdır. Toplumsal gelişimi rastlantılarla, önderlerin özverileriyle açıklayan bilim dışı bir tarihle bu ilkeye ulaşmak olanaksızdır. Ülkenin ekonomik bağımsızlığını, ulusun birlik anlayışını, gelişim sürecini kavrayan kişi bilinçli olarak bu doğrultuda sorumluluk duyar. Böylece ulusallığın sosyal-ekonomik ve siyasal anlamda içerik kazanması sağlanabilir.

5.Tarih öğretimi ulusal uygarlığı ve dünya uygarlığını insancıl bir yaklaşımla kavratmaya dönük olmalıdır: Tarih tüm insanlığın toplumsal, ekonomik ve siyasal gelişiminin zengin deneyimleri birikimidir. Her ulus bu zengin birikimden serbestçe yararlanıp kendi sosyo-ekonomik yapısını daha iyiye ve güzele doğru yönlendirmelidir. Bu birikime karşı çıkarak, onu yok sayarak, yadsıyarak çağdaş insanlığın vardığı uygarlık aşaması anlaşılamaz. İnsancıl bir yaklaşımla tarihin bilimsel sonuçlarını öğrenen bireysel ve toplumsal kişiliğini geliştirebilir. Böylece birey bir yandan günümüzün sosyo ekonomik yapısını kavramada bilimsel yorumlama yeteneği elde ederken bir yandan da toplumsal kişilik kazanır. Aydın sorumluluğuna erişen kişi çağından, insanlığından ve giderek sosyal sınıfından sorumluluk duyar ve insanlığın daha ileriye götürülmesinde devrimci tavır alır.(5)

Tarih öğretiminin amaçlarından birisi de ulusal tarih bilinci yaratmaktır. Buna göre ulusal tarih nedir, bunun üzerinde duralım biraz.

Tarihin disiplin dışı görevlerinden birisinin de ulusal kimlik oluşturmak olduğunu söylemiştik. Ulusçu ideolojilerin kurulmasında tarihin bir araç olarak kullanılması ulusçu tarihçilik denilen bir kategorinin doğmasına neden olmuştur.(6)

Ulus-devlet olgusu insanlığın gelişme sürecinde aydınlanma ile oluşan modernite projesi içinde ortaya çıkmış 18. yy. dan sonra kristalleşmiştir.(7)

Felsefi gücünü 18. yy.da Aydınlanma Felsefesinden alan modernite, merkezine akli oturtmuştur. Dinin dünyevi işlerden ayrılmasını ve dünyevi işlerin akıl ile çözülmesi gerekliliğini öngörür. Öznenin ve özgürlük fikrinin birlikte güçlenmesini siyasal ve felsefi hayatta merkez durumda olmasını amaç edinir. Modernite bilinen ve o zamana kadar gerçek olarak kabul edilen tüm anlayışlara farklı açılardan baktığı için insanlık tarihinde kırılma noktasıdır. İşte ulus-devletler bu modernite çerçevesinde hayat bulmuştur. Günümüzde ulus-devletler farklı tarihsel süreçlerde ve 200 yıla yakın sürede oluşmuşlardır.

Ulusal tarih yazımı ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla paralel bir seyir izlemiştir.(8)

Ulusun en çok kabul gören tanımlarından birisi Ernest Renan'ın tanımıdır. Renan

ulusu ortak bir geçmişi olan birlikte yaşama arzusu gösteren topluluk olarak tanımlıyor. Renan'ın tanımında ulusun en önemli ögesi ortak tarih olarak görülüyor. Uluslar geleceklerini ve yönlerini bu ortak tarih üzerinden tayin edecekler bu ortak tarih üzerinden belirleyeceklerdir. Bu bağlamda uluslaşma sürecinde ulusal tarih yazıcılığının çok önemli bir yeri vardır. Uluslar söylemlerinde tarihsel süreklilik geçmişten geleceğe uzanma iddiasını dile getirmektedirler. (9)

Ulusal toplumlarda öncelikle kişilerin alt kimlikleri bir tarafa bırakılır asıl amaç olan uluslaşmaya yönelinir. Burada önemli olan sürekliliği sağlayan üst kimlik olan ulus kimliğinin anlaşılmasıdır.

Toplumda böyle bir dayanışmanın doğabilmesi için biz bilincinin yaratılması gerekir. Ulus içi bağlılığı sağlayan ikinci mekanizma bize karşı bir öteki kavramının yaratılmasıdır. "Ulus" tanımı gereği tüm dünyayı kapsamayan sınırlı büyüklükte bir toplumdur. Dolayısı ile her ulusun dışında olanlar vardır. "Biz" ve "Biz"in karşısında ötekinin yaratılması toplumsal bir süreçtir. (10)

Ulus-devletler üzerinde bulundukları sınırları belli topraklara da bir kimlik vermek zorundadırlar. O toprakların vatan haline gelmesi kutsal bir kimlik verilmesi tarih kullanılarak yapılmaktadır. Toprak üzerinde yaşanan bir tarih varsa vatan olur. Gerek ulusal devlette yaşayan topluluğa gerekse üzerinde yaşanan toprağa kimlik verilmesi tarih sayesinde olmaktadır.(11)

Tarih, bir ulusun varlığını devam ettirebilmesi açısından birleştirici bir görev üstlenir. Aynı topraklar üzerinde yüzyıllardır birlikte yaşayan ve etle tırnak gibi bütünleşen farklı etnik kökenlere sahip bireyleri bir arada tutan ve onları ulus bilincine sahip kılan tek etken ulusal tarihtir.

Ulusal bilinç bize, AB üyeliği, Ermeni Sorunu, Kürt Sorunu vb. sorunlar karşısında, akla, bilime ve mantığa uygun hareket etmemiz gerektiğini hatırlatmaktadır.(12)

Küreselleşmenin Ulusçuluğa Vurduğu Darbe ve Kimliksiz Tarih Dayatmaları

Başlıktan da anlaşılacağı üzere bundan sonra ele alacağımız konu küreselleşme maskesi altında ulus birliğimizin yanlış tarih öğretileri ile çözülmeye çalışılması olacaktır.

Küreselleşmeyi ulusal sınırların aşılması ekonomik olarak büyük sermayenin çok uluslu hale gelmesi, bilişim, iletişim ve ulaşım kolaylığı sunarak dünyanın küçülmesi olarak görebiliriz.(13)

Küreselleşen dünyada tarih yazımının da yeniden gündeme gelmesi doğaldır. Emperyalizmin geldiği son nokta olan küreselleşmede, büyük sermaye sahipleri kendilerini, kafalarındaki yeni dünya düzenin kurucuları olarak gördüklerinden, işe, kendi anlayışları doğrultusunda tarih yazımı ile başlayacaklardır. Küreselci tarih yazımı nasıl olmalıdır?

Avrupa konseyinin 2001 yılında "21. yüzyıl Avrupa'sında tarih öğretimi üzerinde tavsiye kararı"nın Türkiye sürümünü incelemek bu sorulara bir ölçüde cevap verecektir.

Burada özet olarak:

1. Avrupa bilinci oluşturmak ve pekiştirmek olayların Avrupa boyutunu öne çıkarmak

2. Biz ve onlar çiftlemesine yol açarak biçimde tarihin ulusçu yorumundan kaçınmak
3. Kültürlerarası etkileşimi ortaya koymak
4. Önyargıların, basmakalıp yaklaşımların saf dışı bırakılması
5. Tarihin ideolojik amaçlarla kullanılmaması amacından saptırılmaması
6. Tarihin aşırı ulusçu, yabancı düşmanı, ırkçı, antisemitist, hoşgörüsüz olmaması
7. İnsan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin yaygınlaştırılmasında rol oynaması
8. İhtilafli ve duyarlı konuların çoklu bir bakış açısıyla tartışmalı biçimde incelenmesi
9. İnsanlık suçlarının önüne geçilmesini sağlayacak bir araç olması
10. Kin ve nefret içerikli söylemlerin ders kitaplarından çıkarılması
11. Yerel tarih çalışmalarına ağırlık verilmesi(14)

Türk milli eğitiminin genel amaçlarının 1. maddesi: “Türk milletinin bütün fertlerini 1. Atatürk İlke ve İnkılâplarına ve Anayasa’da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli ahlaki insani manevi ve kültürel değerlerini benimseyen koruyan ve geliştiren; ailesini vatanını ve milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik laik ve sosyal bir hukuk devleti olan TC’ye karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” demektedir. Ve ilave etmektedir: “Milli birlik ve bütünlük içinde kalkınmayı gerçekleştirmek Türk milletinin çağdaş uygarlığın yapıcı yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır.”

Tarih dersinin genel amaçlarına baktığımız zaman:

4. madde: Milli kimliğin oluşumuna bu kimliği oluşturan unsurları ve milli kimliğin korunması gerekliliğini kavratmak 5. madde: ... Milli birlik ve beraberliğin önemini kavratmak, 9. sınıf(2007) Tarih Dersi Programı Temel Yaklaşımı kısmında 6. madde: milli değerleri merkeze alarak evrensel değerlere saygılı olmak 8. sınıf(2006) İnkılâp Tarihi Dersinin genel amaçları kısmında 9. madde: Ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetiştirmek(15) 12. sınıfta(2008) okutulan Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersinin amaçları arasında 5. madde: Milli tarih ve kültürümüz konusunda bilinçli duyarlı aynı zamanda dünyadaki farklı kültürlerle etkileşimde bulunabilen...(16)

Küreselleşmecî zihniyetin bize dayattığı Türk-İslâm sentezi tarih görüşleri AB’den fon alan tarih vakıfları aracılığıyla yapılmaktadır. Bu vakıfların kilit noktalarında görev alanlar ise Türk devrim tarihinden intikam alma duygusuyla yetiştirilen ve aydın geçinen neo-liberallerdir. AB Tarih Komisyonu ile neo-liberallerin yaptığı içler acısı ittifak, bizden ulusal tarihimizi yok saymamızı ve kimliğimizi sınıf çatışmaları ile bölmemizi istemektedir. “aydın” ve “demokrat” olmanın ölçütünü Ermeni soykırım yalanını kabul etmek ya da altında kendilerinin parmağı bulunan 6-7 Eylül 1955 olayları gibi istenmeyen sonuçlar doğuran durumların suçunu ulusumuza yıkmak olarak görmektedirler. Oysa söz konusu kendi tarihleri ve ulusları olduğunda iş değişmektedir. Amerika Hiroşima’ya attığı atom bombasının, Vietnam’daki direnişçi

kıyımının, Domuzlar Körfezi Çıkarması'nın, Küba'ya uyguladığı ekonomik ve psikolojik baskının hesabını vermemektedir. Yunanistan Kıbrıs Rum kesimindeki Rumları ayaklandırıp oradaki Türkleri banyo küvetlerinde öldürdüklerini dile getirmemektedir. 1917-1918 yıllarında Fransızlar, Ermeni çetelerini toprak vaadiyle kandırıp Doğu bölgemizdeki suçsuz onca insanımızı hunharca katletmiştir. Yine Ermenilerin Hocalıdaki Türk katliamları uluslar arası arenaya taşınmamaktadır. Rus yönetiminin Doğu'daki Türk devletlerini yıllarca sömürdüğü ve onlara yaşattığı kültür erozyonuna kimse ses çıkarmamaktadır. Söz konusu Türk ulusu olunca önce bizim tarihimizi değiştirmeye çalışmaktadırlar.

Modern çağın en temel öznesi olan ulusu dışlayan bir tarih bilimsel olabilir mi? Tarihi yapan insan iradesini dışlayan öznesiz bir tarih yazımı ile karşı karşıyayız. Burada emperyalizmin siyasi amaçları için kullanılan sahte bir tarihçilik çıkar. Pratiğe bakıldığında "toplumsal" ya da "mikro" tarihçilik yapanların, siyasi ya da ekonomik tarihin tamamlayıcısı ya da karşılıklı birbirini tamamlayan bir tarihçilikten bilinçli olarak kaçındıkları görülmektedir. Bunun da nedeni ulusal devletin ya da ulusun tarihsel siyasi koşullarının, bu gün olduğu gibi dün de olmadığını ya da tartışmalı olduğunu kanıtlama çabasıdır. Tarih Vakfı'nın bu yöndeki bütün "tarih çalışmaları"nın Rokefeller Vakfı (ABD), Körber Vakfı Friederich Ebert Vakfı, George Eckert Enstitüsü ve Goethe Enstitüsü (Alman), Soros Vakfı ve çoğu Alman diğer AB vakıflarının para desteğiyle gerçekleştirildiğini düşünürsek, asıl amacın tamamen siyasal olduğu, Avrupa'nın 1920'lerde uygulamayı başaramadığı Sevr'i yeniden uygulayarak Türkiye Cumhuriyeti'ni tasfiye etmekten başka bir şey olmadığı açıkça görülür. (17)

Tarih Vakfı'nın AB talimatlı tarih yayınları

AB'nin bu doğrultuda ısmarladığı ve ulusal tarih bilincimizi çökertme görevini üstlenen Tarih Vakfı'nın yayımladığı *Tarih Öğretiminde Çoğulcu ve Hoşgörülü Bir Yaklaşım Doğru* (2003), *Tarihin Kötüye Kullanımı* (2003), *Tarih Evi: Ders Kitaplarında 20. yy. Avrupası* (2003), *Türk Tarih Tezinden Türk-İslâm Sentezine* (2000), *Tarih Eğitime Eleştirel Yaklaşımlar* (2003), *Tarih Öğretiminin Yeniden Yapılandırılması*, *Tarih Bilinci ve Gençlik: Karşılaştırmalı Avrupa ve Türkiye Araştırması*: (İlhan Tekeli, 1998) ve en son 2005'te yayımladığı *20. yy.da Dünya ve Türkiye* başlıklı kitaplar, bu resmi Avrupa ve "sivil"/gayri resmi Türkiye Tarihini oluşturmak için hazırlanmışlardır.

Neoliberal tarih yazımının tamamlayıcı diğer ayağı ise, cumhuriyetin tarihsel meşruiyetini ortadan kaldırmayı amaçlayan "yerel tarih" ya da "mikro tarih" adı altında Osmanlı'dan kalmış etnik, dinsel yapıların özellikle "ötekiliklerini" öne çıkaran ayrılıkların meşruluğunu(!) vurgulayan kitaplardır.(18)

20. Yüzyıl Dünya ve Dünya ve Türkiye Tarihi kitabının amacı

Tarih Vakfı'nın 90'lardan bu yana yürüttüğü çalışmanın en son ürünü, biri öğrenciler diğeri de öğretmenler için önerilen iki ciltlik ders kitabıdır.(19) Bu kitabında Tekeli, ulus devletlerin zaman aşımına uğradığını ve artık bunların aşılması gerektiğini savunmakta, ulusal devletleri ise küreselleşme önünde büyük tehlike olarak ifade etmektedir. Bu görüşleri savunmadaki amaç ise sözüm ona dünya barışını koruma görevini üstlenmektir. Emperyalizmin ulus devletleri yok etmesi için postmodernist anlayışta tarihin yeniden kaleme alınması gerekmektedir.

1940'larda başlayan, Menderes hükümeti ile devam eden ve 1980 darbesi ile doruğa çıkan küçük Amerika olma yarışında, Kemalist devrim ile kurulan ulus-devlet bütünlüğünü yıkmak için "resmi tarih" uydurmacası ile karşımıza çıkan liberal

tarihçilik ile tutucu kesimin Türk-İslam sentezli tarih anlayışı aynı şeritte koşturmaktadır. İki uydurma tarihçiliğin de mimarı emperyalist Batı'dır.

Kemalist Devrimi Dışlayan Zihniyetin Tarihçiliği

Tarih Vakfı'nın bir başka iddiası ise ulusal kurtuluş savaşının hayal kırıklığı yarattığıdır. Bağımsızlık mücadelesi sonunda ulus devlet olmamız ve Batı'ya karşı ulusalcı, halkçı ve devletçi politikalarla sömürüyü reddettiğimizi haykırmamız Cengiz Aktar'ın deyiimiyle Türkiye'nin başına gelen en büyük felaket(!) olarak nitelendiriliyor.

Tarih Vakfı her fırsatta Kemalist Devrimi hedef tahtası yaparak kendi görüş açısıyla hazırladı kitaplarda milli mücadele ve sonrası kafalarındaki düşünceye göre şekillenmektedir. Bunlardan birisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Fırka'nın kapatılmasıyla ilgilidir. Bu partilerin muhalefet yapmasına Mustafa Kemal'in dayanmadığı, oysa bu partileri kuranların zamanında Mustafa Kemal ile cephede omuz omuza mücadele verdiği ama onun ilk fırsatta partileri kapattığı iddiası yine sığ bir gerekçedir. Oysa Atatürk bu partileri, muhalefet nedenleri Osmanlıya geri dönüş olduğu için kapatılmalarını uygun görmüştür.

Yine savunulan bir başka çarpık düşünce ise Atatürk döneminin tek partili bir diktatör yönetimi olduğudur. Atatürk sağlığında kendi kurduğu partiye muhalefet yapmaları ve partilerinin yaptığı etkinlikleri denetlemeleri için başka partilerin kurulmaları için direktif vermiştir. Hangi bir diktatör kendisine muhalefet yapması için böyle bir olaya aracılık etmiştir? Hitler mi, Mussolini mi, Franko mu, Salazar mı, Stalin mi?

Elbette ki ulusal ekonomiyi oturtmak, diğer uluslara bağımlı olmamak, liberal demokrasi anlayışını reddetmek, aydınlanmayı ülke geneline yaymak için birtakım ekonomik, siyasal, sosyal, hukuksal yaptırımların uygulanması gerekmekteydi. Bir milleti uyur halden uyandırmak için onu geri bırakan koşullardan kurtarmanın gereği antiemperyalist bir çizgi izlemek olacaktı.

Tarih Vakfı'nın kitabında 1930'lardaki Türk devriminin büyük atılımları tarih ve dil alanlarında yapılan çalışmalar ırkçılıkla suçlanmaktadır. TDK ve TTK'nin Türk devrimine yaptığı katkılar görmezden gelinmektedir. Ayrıca Kemalist aydınlanmanın kilometre taşlarından olan Köy Enstitüleri ve Halk Evlerinden de bahsedilmemektedir.

Sonuç olarak;

Evrensel tarih gibi söylemlerin hepsi tarihin ulus devleti ve ulusal kimliği oluşturmadaki gücünü kırmak amaçlıdır. Başka bir deyişle Türk insanını kimliksizleştirmek amaçlanmaktadır. Avrupa kimliği verilmek istenmektedir. Ancak Avrupa kimliği verilmek istenilen toplumu Avrupa 50 yıldır Avrupalı saymak istememektedir. O halde kendi ulusal kimliğinizi yok edip Avrupa kimliği vermenin kimlere faydası olabilir? Ulusal bilinci yok edilmiş ancak Avrupa bilincine sahip ve Avrupa tarafından kabul edilmeyen bir toplumu küreselci tarihçiler acaba nereye koyacaklar.

2008'den itibaren dünyada yaşanan küresel ekonomik krizin çözüm önerileri ne ilginçtir ki hep ulusal bazda üretilmektedir. Açıkçası her ulus devlet kendi ülkesindeki krizi çözecek kendi ulusunu koruyacak ulusal tedbirler almaktadırlar. Bu durum bize açıkça şunu göstermektedir. Demek ki bir kriz anında her ülke öncelikle kendi ulusal sınırları içerisinde krizden çıkma çareleri arayacaktır. Bu durum bize

ulus devletlerin mevcut yapılarını daha uzun süre koruyacağını göstermektedir.(20)

Atatürk'ün ulus anlayışı bugün için de geçerlidir: "Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk ulusu denir" birleştirici bir söylemdir. "Yurtta sulh, dünyada sulh." barışçı bir söylemdir. Atatürk'ün tarih anlayışı ulusal barışçı ve ilmidir. Bizim için en doğru yol budur. Atatürk sevgisi bugün milleti millet yapan unsurlar arasına girmiştir. Atatürk'e ve onun fikirlerine yapılan saldırılar kimliksizleştirmenin bir parçası olarak görülmektedir.(21)

Dipnotlar:

- 1) Ahmet Cemal, Cumhuriyet Gazetesi, 6 Ocak 1994 tarihli makalesi
- 2) Yaşar Çağlayan, "Tarih Öğretiminin İlke ve Amaçları"
- 3) Dursun Dilek, "Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi", Ankara, 2001, s.29.
- 4) Hale Şıvgın, "Ulusal Tarih Öğretiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi", Gazi Akademik Bakış, Cilt:2 Sayı:4 syf:35
- 5) Çağlayan, Yaşar, Tarih Öğretiminin İlke ve Amaçları (makale)
- 6) Erdal Aslan, a.g.e. s.166.
- 7) İlhan Tekeli, Tarih Yazımı Üzerinde Düşmek, Ankara, 1998, s.105.
- 8) Hale Şıvgın, "Ulusal Tarih Öğretiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi", Gazi Akademik Bakış, Cilt:2 Sayı:4 syf:40
- 9) İlhan Tekeli, a.g.e. s.110.
- 10) a.g.e. s.111.
- 11) Hale Şıvgın, "Ulusal Tarih Öğretiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi", Gazi Akademik Bakış, Cilt:2 Sayı:4 syf:42
- 12) Yalçın Ölmez, " Resmi Tarih ve Ötekiler Çerçevesinde Ulusal Bilinç"
- 13) Hale Şıvgın, "Ulusal Tarih Öğretiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi", Gazi Akademik Bakış, Cilt:2 Sayı:4 syf:45
- 14) Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Turkish Version, 21. Yüzyıl Avrupa'sında Tarih Öğretimi Üstüne Tavsiye Kararı, Rec (2001), 15.
- 15) T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük 8. Sınıf Ders Programı, Ankara, 2006, s.2.
- 16) T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ortaöğretim Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Öğretim Programı, Ankara, 2008, s.4-6.
- 17) Mehmet Ulusoy, "Neoliberal Tarihçilik Türk Devrimi'ne Karşı", ABD (ve AB) güdümlü vakıfların finanse ettiği tarih çalışmaları, Teori Nisan 2009, sayı:-, syf:5
- 18) Mehmet Ulusoy, "Neoliberal Tarihçilik Türk Devrimi'ne Karşı", ABD (ve AB) güdümlü vakıfların finanse ettiği tarih çalışmaları, Teori Nisan 2009, sayı:-, syf:7

- 19) Mehmet Ulusoy, "Neoliberal Tarihçilik Türk Devrimi'ne Karşı", ABD (ve AB) güdümlü vakıfların finanse ettiği tarih çalışmaları, Teori Nisan 2009, sayı:-, syf:7
- 20) Hale Şıvgın, Akademik Bakış, cilt:2, sayı:4, syf:51
- 21) Kadir Paksoy, a.g.e, Ankara, 2008, s.142

iletisim@PolitikaDergisi.com

[Bu yazı, Politika Dergisi Sayı 21'de yer almıştır. Tüm fazladan özellikleri ile özgün sayıyı indirmenizi salık veririz. Sayı 21'i indirmek için [buraya tıklayınız](#)]^[2]

Yorumlar

internet okuyucuları için

İçeriği Yazan: Osman ŞEN(Doğrulanmamış) Zaman: Salı, 27/04/2010 - 21:46

internet okuyucuları için okunması biraz zor bir yazı (kısaya yazıya alıştırıkları için) fakat harikulade bence. ümmetten millete geçişte ve küresel saldırılara karşı mukavemette tarih eğitiminin ve yönteminin çok önemli olduğunu düşünüyorum. ve siz de bunu çok güzel açıklamışsınız.

kaleminize sağlık Selvihan hanım.

- [Bilim/Kuramsal](#) [3]
- [E-Dergi Yazıları](#) [4]
- [İç Siyasa](#) [5]
- [Tarih](#) [6]

Kaynak URL (08/05/2024 - 02:12 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/tarihimizden-ogrendigimiz-bir-sey-var-ulus-olmak-ya-da-olmamak>

Bağlantılar:

- [1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/selvihan-cigdem>
[2] <http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/PD21.zip>
[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>
[4] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/e-dergi-yazilari>
[5] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>
[6] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/tarih>